

LA DEMOCRÀCIA EN HORES BAIXES

Les victòries militars a la Krajina i a Bòsnia han enfortit el règim conservador de Cròcia, un règim que controlen una cinquantena de famílies de la vella 'nomenklatura' comunista reciclada. En les eleccions del 29 d'octubre el partit de Tudjman podria copar els dos terços del Parlament.

Tot saludant la bandera de Croàcia que volejava al capdamunt del castell de Knin, el president Franjo Tudjman arribava al cim del seu lideratge i es precipitava cap a una gran escalada de culte a la personalitat. Era a mitjan agost, després de l'ensorrament espectacular de les defenses sèrbies de la Krajina.

Qualificatius del més pur estil estalinista, tals com "Pare de la Nació" i "l'Invencible", han resonat tant aquestes últimes setmanes des d'uns mitjans de comunicació domesticats o fets a mida que, finalment, Tudjman ha cedit a la "temptació": ha avançat al 29 d'octubre les eleccions legislatives previstes per a l'any que ve. Els sondeigs mai no li han estat tan favorables: el seu partit, Convergència Democràtica Croata, podria acaparar els dos terços dels escons. Amb una hegemonia així, el règim nacionalista conservador podria començar a colpejar perillosament els límits de la fràgil democràcia croata. De moment, la llei electoral imposa la reserva de dotze escons per als croats que viuen "encara" fora les fronteres de Cròcia. Per a la minoria sèrbia no res. Ni un mot.

L'únic dret, el de morir. El 27 de setembre propassat Petar Merkaj, president del Comitè d'Hèlsinki per la Defensa dels Drets Humans a l'ex-Iugoslàvia, informava d'un fet dramàtic. Dos vells serbis de més de vuitanta anys, Rade Bosnic i la seva esposa Dragica, van anunciar al Comitè la seva decisió de suïcidar-se. L'any 1992 un soldat croat els havia expulsats de casa i no van tenir ni temps d'endur-se'n el dentat postís. Van reclamar els seus béns

Tudjman. El líder croat.

i els tribunals els van donar la raó, però fins ara cap organisme no ha ordenat el desallotjament dels intrusos. Cansats de manobres dilatòries i fins i tot també de cruels sarcasmes dels funcionaris ("Com és que encara sou vius?"), Bosnic i Dragica van decidir d'acabar.

De ser una minoria nombrosa i influent (600.000 persones que representaven el 12% de la població) els serbis de Croàcia han esdevingut un grup residual i fantasmagòric. Un 2% de la

població que s'amaga per les ciutats o que ha anat a parar a camps de refugiats. Hom calcula que a la Krajina els croats han cremat entre el 70% i el 90% de les cases dels serbis que, és clar, no gosaran ni inscriure's al cens ni acostar-se a les urnes el 29 d'octubre.

Croats bons, croats dolents. Els serbis no s'hi acostaran, a les urnes, i no pocs croats dels que no combreguen amb Tudjman ho faran amb recança. Això no és nou. Des que va començar el procés d'independència, les convocatòries electorals a Croàcia han anat revestides de tota una litúrgia patriòtica i plebiscitària. El referèndum d'autodeterminació del maig del 1991 es va fer en col·legis electorals guarnits amb retrats de Tudjman i amb el cartell del "sf" presidint l'urna. Ja aleshores el nacionalisme antisèrbi, anticomunista i exaltadament catòlic era tan omnipresent que els únics opositors que gosaven escridassar Tudjman eren els instal·lats políticament a la seva dreta. Els que s'atribueixen l'herència del règim *ustaxi* pro nazi d'Ante Pavelic i del mite de la "Gran Croàcia".

Els centristes liberals havien de mesurar molt les paraules si no volien ser tractats d'antipatriotes i de "mals" croats, mentre l'esquerra amb prou feines si gosava sortir de les catacumbes. Ibica Racan, l'home que va haver de reciclar les restes de la Lliga Comunista per donar forma al Partit del Canvi Social, havia de triar molt les paraules per evitar que el seu iugoslavisme humanista fos equiparat a comunisme pro serbi.

Ara els càlculs més optimistes diuen que el 29 d'octubre tota l'oposició unida no aconseguirà més del 40% del vot. El partit més votat serà el Social Liberal, que dirigeix Derazen Budisa, que podria arribar al 12%.

Amb la televisió, la ràdio i la majoria de diaris copats per la Convergència Democràtica Croata, a l'oposició de centreesquerra, només li resta la possibilitat d'expressar-se a través del diari *Novi List*. La campanya es preveu enverinada, pel clima de victòria militar sobre els serbis: el vot contra Tudjman i el seu partit serà un vot de "traïció a la pàtria".

L'horabaixa de Milosevic

Sembla que Slobodan Milosevic té clar que, ara, cal aparcar la idea de la Gran Sèrbia i dedicar-se a salvar el que pugui després del daltabaix de quatre anys de guerra i d'embargament. L'economia de Sèrbia i Montenegro, que sobreviu entre la màfia i el que resta del socialisme real, necessita préstecs, inversions, supervisions i dictàmens d'experts, com més aviat millors, per no caure en el caos total. Per això Belgrad ha apostat pel final de la guerra.

Ara Milosevic vol emblanquinar la façana del seu règim. Fer-lo menys nacional-comunista, i que els mitjans de comunicació occidentals deixin d'associar Sèrbia amb les crueltats de Karadzic i de Mladic.

Aquesta mateixa setmana una delegació cultural francesa discutirà a Belgrad el relançament del francès dins els plans d'estudis serbis. Alhora, un grup de vint-i-cinc empresaris francesos estudiarà la manera més satisfactòria d'iniciar la represa dels passats contactes comercials. França, aliat tradicional de Sèrbia, llança doncs el primer "cable" per trencar l'aïllament i cooperar, fins i tot, a fer que la reforma del règim de Belgrad i l'eventual caiguda de Milosevic s'esdevinguin sense cap més violència. Perquè no es descarta que un acorralament del nacional-comunisme serbi portés a nous esclats interètnics, amb els albanesos de Kosovë o també amb els hongaresos de la Voivodina.

Milosevic. Rep ajudes de França.

Després de l'ensorrament total dels fronts de Croàcia i Bòsnia i de la desbandada de centenars de milers de serbis, Milosevic ha hagut de suportar els atacs més forts de l'oposició al seu règim. Un dels esclats d'irritació, el va provocar Borislav Jovic, número dos del Partit Socialista serbi i últim cap de la presidència col·legiada de l'ex-Iugoslàvia: en plena operació de bombardeig de l'OTAN Jovic va arribar a elogiar la "fermesa" de la política exterior dels Estats Units.

La posició "de rendicionisme", simbolitzada per les declaracions de Jovic, han provocat la sortida al carrer de Belgrad de milers d'ultranacionalistes encapçalats pel seu líder Vojislav Seselj, antic aliat parlamentari de Milosevic. Seselj, una volta més, ha utilitzat el llenguatge de les clavegueres contra Milosevic i la seva esposa Mirjana Markovic, de la qual ha dit que és "la bruixa del carrer de

Tolstoi". Mirjana és la promotora d'Esquerra Unida, un bloc que mira de "netejar" els aspectes més agressius dels nacionalismes incrustats al si de l'esquerra. Seselj ja havia insultat unes altres vegades el matrimoni Milosevic, però aquesta última la repercussió ha estat especialment greu: els insults més forts foren emesos en directe per la cadena independent Estudi 8, que accentua cada vegada més els seus atacs al règim.

L'escàndol de Seselj s'ha barrejat amb la cua del rebombori provocat per l'acadèmic Miroslav Mistic, que ha aprofitat les derrotes sèrbies per recordar als intel·lectuals la seva responsabilitat en la catàstrofe. Mistic ha estat especialment dur amb l'ex-president de la nova Iugoslàvia, Dobrica Cosic, autor del "memoràndum" que legitimava l'expansionisme serbi. Mistic ha renunciat al seu escó a l'Acadèmia de Ciències: "No vull seure al costat de la gent que va impulsar les campanyes d'esclavització i d'extermini dels pobles veïns".

El principal problema per a substituir Milosevic continua essent, tanmateix, la manca d'alternatives oposidores viables. L'opció Seselj equival a més guerra, i el nacionalisme moderat i centrista del poeta Vuk Draskovic no aplega més enllà del 25% dels vots. I els liberals com Ivan Djuric, que podrien impulsar una via cap el despertar del sistema democràtic a Sèrbia, són encara a l'exili, a França o als Estats Units. **L. F.**

Els dossiers amb afers de faldilles o d'heterodòxies en la vida privada comencen a circular per silenciar els opositors temptats de desmarcar-se. Les iniciatives independents tampoc no agraden: Mira Ljubic Lorger, la presidenta del grup regionalista Acció Dàlmata, ha rebut ja l'epítet "antipatriota" perquè va gosar criticar el centralisme de Tudjman a través de Ràdio Europa Lliure, una emissora que paradoxalment servia de portaveu als dissidents de l'Est durant la guerra freda.

La 'nomenklatura' i tot. Entre les poques veus que gosen dir que l'hegemonia de Tudjman i el seu nacionalisme configuren un règim, la de l'escriptor Vlado Gotovac: "Milers de funcionaris volen quatre anys de mínima oposició i de màxima impunitat per a gaudir de les fortunes guanyades amb la privatització de les empreses públiques".

Croàcia no és una excepció, pel que fa als mètodes utilitzats en la privatització del gran aparell industrial i financer heretat del comunisme. Com a Polònia, a Hongria o a la República Txeca, han estat la burocràcia i la *nomenklatura* que han dirigit la privatització. Des dels rengles de la Convergència Democràtica Croata els antics gestors comunistes s'han enriquit més que no pas quan es beneficiaven dels privilegis.

En total, una cinquantena de famílies, gairebé les mateixes que fa quinze anys tenien el retrat de Tito al saló de casa, controlen el 80% de l'estructura econòmica. I per poder continuar gaudint privatadament dels inacabables béns de propietat pública, a la nova burgesia croata, ja li va bé la guerra contra els serbis, el personalisme de Tudjman i el nacionalisme conservador controlant les dues terceres parts del Parlament. Sense democràcia tot és més fàcil. Ho saben per experiència. **Libert Ferri**